

3. Акмеологія з основами психології кар'єри : навч. посіб. / укл. О. М. Гавалешко, В. В. Пасніченко, Т. А. Кривко. – Чернівці : Рута, 2004. – 84 с.
4. Деркач А. А. Психология развития профессионала : учеб. пособ. / А. А. Деркач, В. Г. Зазыкин, А. К. Маркова. – М. : Изд-во РАГС, 2000. – 124 с.
5. Климов Е. А. Психология профессионала / Е. А. Климов. – М. – Воронеж : МОДЭК, 1996. – 400 с.

Abstract

The article presents the conclusions based on experience of drafting "Acmeology" educational discipline for the system of magister study of pedagogical professionals, as well as provides description of the content of this discipline in compliance with initial didactical targets and tasks.

Keywords: *acmeology, educational discipline, magister study, pedagogical professionals*

УДК 17.023.36-027.521

Дорога А. Є.

ТЕНДЕНЦІЇ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ В СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ

Розглядаються фундаментальні тенденції сучасної світової культури щодо поєднання, взаємовпливу та різноманітних форм вияву індивідуального і всезагального.

Ключові слова: *культура, духовність, світогляд, індивідуалізація, інтеграція.*

Сучасне національне буття вимагає побудови такої системи освіти, яка готувала б не просто високоосвічених, а й висококультурних громадян. Обсяг і глибина знань небагато важать без наявності у суб'єктів цих знань високої культури, духовних запитів та інтересів. Це, звичайно, не виключно вітчизняна проблема. Проблема єдності освіти і культури набула всесвітньо-історичного значення. Адже у світі попри нечуваний розвиток наукових знань і фахову освіченість відбувається глибокий занепад духовних цінностей, руйнування природної і "культурної екології", зростання злочинного світу, споживацького паразитизму, морального цинізму.

Сучасний цивілізований світ переконався у неможливості подальшого соціального прогресу без вирішення проблеми духовності. Особливого значення це питання набуває для суспільств, що знаходяться на переломному етапі свого розвитку, зокрема, для посттоталітарних держав. Ці суспільства успадкували від старої системи деформації та перекося в духовному світі багатьох людей. Зокрема, комуністична войовничість глибоко проникла у національне духовно-традиційне середовище. Більшовизм нищив звичаї і традиції, чим сподівався остаточно припинити народотворення. Але кінець ХХ століття ознаменувався бурхливим підйомом національно-визвольних змагань, напругою етнічних процесів, що визначають характер суспільно-політичних і геополітичних змін сучасності.

Світова культура характеризується двома фундаментальними тенденціями: прагненням до індивідуалізації та прагненням до інтеграції. Важливою рисою культури є те, що індивідуальне в ній є виявом всезагального, а всезагальне не є узагальненим індивідуальним. Культура існувала і існує як сукупність етнічних культур. Отже, всім культурам історичних народів, що мають багатовікову писану історію, притаманний унікально-всезагальний характер. Індивідуальне при цьому присутнє лише тією мірою, згідно з якою конкретний етнос і конкретна культура здатні продукувати та засвоювати цінності загальнолюдського порядку, а всезагальне – лише коли відбувається повнокровний розвиток усіх параметрів того чи іншого типу культури.

Кожний народ прагне забезпечити саме такий характер підтримання культурних традицій, розвитку найбільш перспективних їх компонентів, прагне придбати власне обличчя, ствердити свою індивідуальність за умов уніфікаторських тенденцій сучасного планетарного буття.

Світовою історією доведено, що у критичні моменти своєї біографії народ неодмінно звертається до глибин національного духу як джерела самозбереження і сил для нового розвою. Сучасний період української історії зайвий раз доводить справедливість цієї думки. В час національного відродження небувало зростає інтерес до проблем вітчизняної історії, витоків національної культури. Нагальна потреба у вивченні свого родоводу і культурних надбань предків викликала неабияке поживлення досліджень у цих галузях.

Значна кількість теоретичних робіт останніх років порушує проблеми соціальної обумовленості традицій, питання ролі і місця традицій в історії культури, різні аспекти функціонування традицій на окремих етапах історії, в різних сферах духовної культури.

Національні рухи сучасності, антропоетнічні потяги людей, їх мовні вподобання і упередженості, воління до традицій своїх предків, загострення відчуття ріднокультурного з одночасним прагненням загальнолюдського викликали нагальну потребу переосмислення усталених стереотипів природи етнічності, звернення до висхідних понять теорії етносу. Показово, що визначальним напрямком у філософських пошуках став онтологічний підхід.

Помітним явищем у житті українського народу є відродження частини елементів традиційного святково-обрядового комплексу. Показово, що потяг цей виникає в надрах самого етносу. Інтелектуальна еліта є чинником, збуджуючим етнічність, але ніяк не рушійною силою. І справа не тільки в піднесенні реанімованих цінностей, що завдяки своєму дисидентству в минулому зберігають певну привабливість. Адже, невідповідність певної етнокультурної традиції – в її конкретній історичній формі – до вимог часу, до реальних умов життя людей обумовлює її кризу. В даному випадку спостерігаємо обернений процес.

У науковій літературі етнокультурні традиції, зокрема, святково-обрядовий комплекс, аналізуються переважно у вимірах етнографії та релігієзнавства. Естетичне згадується як формально-атрибутивна характеристика традиційних обрядів. Якщо ж виходити з розуміння естетичного як специфічного духовного, почуттєвого ставлення людини до світу (а саме таке розуміння є традицією української естетики), способом буття якого є переживання, то саме в процесі філософсько-естетичного аналізу можна зрозуміти причини життєвості традиційної народної обрядовості та її своєрідної ролі в структурі духовної культури.

Нагадаємо, що духовна культура – складна, багатогалузева система, яка включає мову, мистецтво, науку, політику, ідеологію, право, етику, релігію, традиції, звичаї, вірування. Отже, все, що складає духовний світ народу, його свідомість, переконання і погляди, котрі зумовлюють особливості поведінки і практичної діяльності. Цінності духовної культури органічно пов'язані з засобами їх витворення, збереження і поширення. Тому духовна сфера – невід'ємна складова частина всієї культури як специфічної форми організації і розвитку людської життєдіяльності.

Світова культура поділяється на культури країн, народів, націй, етнічних груп. Українська культура – продукт праці нашого народу в галузі духовної творчості і матеріального виробництва, система наукових, художніх та релігійних набутоків, в яких втілено його історичний та духовний досвід.

Культура відбиває світогляд народу, його національну самосвідомість, своєрідність філософського мислення, розуміння основних проблем загальнолюдського і власного буття як етнографічно конкретної частини людства. У культурі втілені етичні ідеали українського народу, його естетичні погляди і смаки, виражені притаманними лише йому чуттєво-емоційними формами, художніми образами і логічними поняттями, закріпленими в національній мові, традиціях, нормах моралі і звичаях.

Як бачимо, культура включає різні форми суспільної свідомості. Але вона не є простою їх сукупністю. Культура являє собою органічну цілісність всіх форм суспільної свідомості. Тим, що забезпечує цю цілісність, є світогляд.

Світогляд і духовна культура перебувають у глибокій органічній єдності, одне без одного немислимі. І все ж визначальним у духовному змісті культури є якраз світогляд, причому в тріаді: світорозуміння, світосприйняття і світовідчуття.

Загалом світогляд – це форма суспільної самосвідомості людини (індивідів, соціальних груп, класів, суспільства), через яку суб'єкт світогляду сприймає, осмислює, оцінює навколишню дійсність як світ свого буття і діяльності, визначає і переживає своє місце, призначення і “долю” в ньому.

Світоглядними формами чуттєвості виступають світовідчуття і світосприйняття. Саме вони забезпечують чуттєве, символічне осягнення чуттєво не даного, духовного змісту предметів людських почуттів. Бо людські почуття в чуттєвій формі можуть адекватно відображати лише одиничне, а такі їх предмети, як Вітчизна, добро, краса, пам'ять померлих, образи майбутнього є предметами загальними, відображувальними в символічній формі.

Символічна форма об'єктивації предметів духовних почуттів (насамперед тих, які наділяються атрибутами святості) вимагає і символічної форми шанування їх предметів – чим і є ритуал, обряд, урочисті символічні діяння, поклоніння. В такі способи задовольняються вищі, духовні, світоглядні почуття людей.

Важливу роль у формуванні людської духовності відіграють наукові, зокрема історичні знання. Прикладом цього є формування національної свідомості. Важливим культурним засобом її становлення є історичні знання – від легенд, дум до історичної науки. В цій своїй функції історичні знання і уявлення є формою самосвідомості людини, за допомогою якої людський індивід усвідомлює свою причетність до народу, нації, людства.

Abstract

We consider the fundamental trends of contemporary world culture: combination, interaction, and different forms found individually and universal.

Keywords: *culture, spirituality, personalization, integration.*

УДК 378.4:001.32

Жижко Т. А.

УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА АКАДЕМІЧНОЇ

Розглянуто значення університетів для формування засад академічної освіти; охарактеризовано ідею університетської освіти – від середньовіччя до сьогодення: Середньовічні університети плекали знання заради освіченості, університети Нової доби підносили знання як засіб отримання нових знань, розвитку людського розуму, для Сучасних – пріоритетом є особистість.

Ключові слова: *університетська освіта, філософсько-педагогічний дискурс, академічна освіта.*

Проблема академічної освіти утвердилась як центральна проблема філософсько-педагогічного дискурсу практично відразу з появою університетів як особливих науково-освітніх і культурно-просвітницьких закладів. Головним наріжним каменем сучасних дискусій постає ідея університету, її наявність у сучасних університетах, її місце в академічному і суспільному (громадянському) дискурсі. Університет вже більше двох століть слугує темою постійних роздумів і палких дискусій. Це пояснюється, зокрема, тим, що з університетом так чи інакше пов'язане життя всієї інтелектуальної еліти сучасних суспільств. Саме університет є місцем, де вона утворюється і виховується, він же є і тим місцем, з яким пов'язане подальше життя тих людей, які здійснюють найбільш помітний вплив на духовний “ландшафт” сучасності. Таким чином, хоча академічна освіта в окремих своїх проявах та принципах виникла до появи перших університетів, а також певною мірою присутня у функціонуванні інших навчальних закладах, таких як різні спеціалізовані і галузеві навчальні інститути та інші вузькопрофільні навчальні заклади, а також спеціалізованих науково-дослідних закладах, таких як академії та науково-дослідні інститути, саме університетська освіта складає ядро та основний масив академічної освіти.